

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΜΕΣΣΟΤΑΙΑΣ ΚΑΙ ΛΑΥΡΕΩΤΙΚΗΣ
ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ ΜΕΣΣΟΤΑΙΑΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ ΙΑ΄ - ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Θεοτόκος: Εικόνα της Ανθρώπινης Ελευθερίας (6^ο μέρος)
του Μητροπολίτη Καλλίστου Διοκλείας (Γουέαρ)

(συνέχεια του κειμένου του Σαββάτου της 15^{ης} Αυγούστου 2020)

ΧΑΡ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ & Α. ΚΟΥΜΠΗ, ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟ ΜΕΣΣΟΤΑΙΑΣ Τ. Κ. 19003
ΤΗΛ. / FAX: 22990 40040, e-mail: ag.nikolaosmark@yahoo.gr
ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΝΑΟΥ: www.agnikolaosmark.gr

Θεοτόκος: Εικόνα τῆς Ἀνθρώπινης Ἐλευθερίας (β' μέρος)
του Μητροπολίτη Καλλίστου Διοκλείας (Γουέαρ)
(συνέχεια του κειμένου του Καθβάτου τῆς 15^{ης} Αυγούστου 2020)

[...] Στο σημείο αυτό το χριστιανικό δόγμα περί Θεοῦ βρίσκεται σε ἀμεση συνάφεια με την κατανόησή μας περί ελευθερίας. Ὡς χριστιανοί πιστεύουμε σε ἕνα Θεό που δεν εἶναι ἀπλῶς «Μονάς», ἀλλά «Μονὰς ἐν Τριάδι». Ἡ θεία εικόνα μέσα μας εἶναι συγκεκριμένα ἡ εικόνα του Τριαδικοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεός, ὁ δημιουργός και τὸ ἀρχετύπὸ μας, δεν εἶναι ἕνα μόνο πρόσωπο, αὐτάρκης και ἀγαπῶν μόνο τον ἑαυτό Του, ἀλλά εἶναι κοινωνία τριῶν προσώπων, που τὸ Ἐνα μένει μέσα στο Ἄλλο, μέσα ἀπὸ μιαν ἀδιάκοπη κίνηση ἀμοιβαίας ἀγάπης. Ἀπὸ αὐτὸ προκύπτει ὅτι ἡ θεία εικόνα μέσα μας, που ἀποτελεῖ τὴν ἀκτιστὴ πηγὴ τῆς ελευθερίας μας, εἶναι μιὰ εικόνα σχέσης, που γίνεται ἀντιληπτὴ μέσα ἀπὸ τὴ συντροφικότητα και τὴν περιχώρηση. Ἄν πει κανεὶς: «εἶμαι ἐλεύθερος, γιατί εἶμαι δημιουργημένος κατ' εικόνα Θεοῦ», εἶναι ἀνάλογο με τὸ να πει: «Σε χρειάζομαι, ὥστε να εἶμαι ὁ εαυτὸς μου». Δεν ὑπάρχει πραγματικό πρόσωπο, ἐκτὸς ἂν ὑπάρχουν δύο πρόσωπα σε ἀμοιβαία σχέση· και δεν ὑπάρχει πραγματικὴ ελευθερία παρὰ ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχουν δύο τουλάχιστον πρόσωπα που μοιράζονται μαζί τὴν ελευθερία τους.

Ἐδῶ, λοιπόν, ἔχουμε τὸ πρῶτο στοιχεῖο που ἡ Παναγία μᾶς διδάσκει για τὴν ελευθερία. Τὸ στοιχεῖο αὐτὸ δηλώνει σχέση, ἀνοιγμα στους ἄλλους, εὐαισθησία. Κανένας μας δεν μπορεῖ να εἶναι ἐλεύθερος χωρὶς τὸ ρίσκο και τὴν περιπέτεια τῆς μοιρασμένης ἀγάπης.

Ἄν ἡ ελευθερία σχετίζεται με τὴ μετοχή, τότε **σχετίζεται και με τὴ σιωπή**, δηλαδή με τὸ να ἀκοῦει κανεὶς. «Ἴδου ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ρῆμα σου», ἀπαντᾷ ἡ Παναγία στον Εὐαγγελισμό. Ἡ στάση τῆς εἶναι στάση ἀκοῆς του Λόγου του Θεοῦ. Πράγματι, ἂν δεν εἶχε ἀκούσει τὸ Λόγο του Θεοῦ και δεν τον εἶχε λάβει μέσα στην καρδιά τῆς, μέσα ἀπὸ τὴν ἀκοή, δεν θα μπορούσε ποτὲ να συλλάβει και να φέρει στην κοιλία τῆς τον Λόγο κατὰ τρόπο φυσικό. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκάς ἐπιμένει να παρορσιάζει αὐτὸ τὸ ιδιαίτερο χαρακτηριστικὸ τῆς Θεοτό-

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ (Φιλπ. β' 5-11)

Ἄδελφοί, τοῦτο φρονεῖσθω ἐν ὑμῖν ὁ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἄρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβὼν, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. Διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πάντων ὀνομα, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πάντων γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ πάντα γλῶσσαι ἐξομολογήσονται ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ πατρὸς.

κου, ὡς εκείνης που ακούει, σε περισσότερες από μία περιπτώσεις. Μετά την επίσκεψη των ποιμένων στον νεογέννητο Χριστό, γράφει: «ἡ δὲ Μαρία πάντα συντηρεῖ τὰ ῥήματα ταῦτα συμβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς» (Λουκ. 2, 19). Ο Ευαγγελιστής τελειώνει τη διήγηση του δωδεκαετούς Ιησοῦ με ένα παρόμοιο σχόλιο: «καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ διετήρει πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς» (Λουκ. 2, 51). Η ανάγκη της να ακούσει τονίζεται το ίδιο εμφαστικά στην προειδοποίησή της στους δούλους κατά το γάμο της Κανά, «ὅ,τι ἂν λέγῃ ὑμῖν, ποιήσατε» (Ιωάν. 2, 5). Αυτές είναι και οι τελευταίες αναφερόμενες λέξεις της στα Ευαγγέλια, η πνευματική της κληρονομιά στην Εκκλησία: «Ἄκουσε, δέξου, ἀπάντησε». Αργότερα, στο Ευαγγέλιο του Λουκά – όταν η γυναίκα από το πλήθος ευλογεῖ τη Μητέρα του Χριστοῦ και Εκείνος απαντᾷ «μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάσσοντες αὐτόν» (Λουκ. 11, 27-28) – σε πλήρη αντιδιαστολή με οποιονδήποτε υπαινιγμὸ ἔλλειψης σεβασμοῦ προς εκείνη που τον κυοφόρησε, ο Χριστὸς ζητᾷ να φανερώσει περισσότερο τι αποτελεί την πραγματική της δόξα. Δεν θα τιμᾶται ἀπλᾶ λόγω του φυσικοῦ γεγονότος της μητρότητάς της, ἀλλὰ γιατί ἀκούσε ἐνδόμυχα το λόγο του Θεοῦ με ὅλη της τη θέληση και με πλήρη ἀξιοπρέπεια της προσωπικῆς της ἐλευθερίας και τον διατήρησε μέσα της.

Ἐπομένως, φανερώνεται και ἓνας δεύτερος τρόπος, με τον οποίο ἡ Θεοτόκος καθίσταται εικόνα της ἀνθρώπινης ἐλευθερίας. Για τον Ἅγιο Γρηγόριο τον Παλαμά και την Ὀρθόδοξη μυστικὴ παράδοση ἡ Παναγία εἶναι μια «ἡσυχάστρια», που υπηρετεῖ το Ἅγιο Πνεῦμα με τη σιωπὴ της καρδιάς. Ἡ ἐσωτερικὴ σιωπὴ αὐτοῦ του εἴδους δεν εἶναι ἀρνητικὴ –μια ἀπλὴ ἀπουσία ἡχῶν ἢ μια παύση μεταξύ λέξεων– ἀλλὰ εἶναι θετικὴ και ζωντανή, πηγάζοντας ἀπὸ τα βάθη της ὑπαρξῆς μας και

αποτελώντας μέρος της βασικής δομής του ανθρωπίνου προσώπου μας. Χωρίς σιωπή δεν είμαστε αυθεντικά ανθρώπινοι και χωρίς σιωπή δεν είμαστε αυθεντικά ελεύθεροι. Ενώ η αδιάκοπη φλυαρία υποδουλώνει, η ικανότητα να ακούει κανείς είναι ουσιαστικό μέρος της ελευθερίας. Η Θεοτόκος είναι ελεύθερη γιατί ακούει. Αν δεν γίνουμε ικανοί να ακούμε τους άλλους –αν δεν αποκτήσουμε, ως ένα βαθμό, τη δημιουργική εσωτερική σιωπή, όπως έκανε η ίδια– θα πάσχουμε από απουσία πραγματικής ελευθερίας. Μόνο εκείνος που ξέρει να σιωπά και να ακούει είναι ικανός και να παίρνει αποφάσεις με αυθεντική ελευθερία επιλογής.

Υπάρχει, επίσης, και μια τρίτη πλευρά της ελευθερίας που υπογραμμίζει το Ευαγγέλιο του Λουκά. Κατά την Υπαπαντή του Χριστού, λέει ο Συμεών στην Παναγία «και σοῦ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία» (Λουκ. 2, 35). Η ελευθερία σχετίζεται με τον πόνο. Αυτό σημαίνει κένωση (ἀδειασμα του εαυτού), ἄρση του σταυρού, εγκατάλειψη της ζωής για χάρη των άλλων. Η εθελοντική επιλογή της Παναγίας στον Ευαγγελισμό τῆς δημιουργεί θλίψη, αλλά και χαρά. Ανάμεσα στους σύγχρονους διανοητές ο Ρώσος Νικολάι Μπερντιάγιεφ –ο «δέσμιος της ελευθερίας», όπως τον αποκαλούσαν οι κριτικοί του, ένα προσωνύμιο που του προξενούσε ιδιαίτερη ικανοποίηση– έχει παρατηρήσει με οξεία σαφήνεια το υψηλό κόστος της ελευθερίας. «Πάντοτε γνώριζα», δηλώνει στην αυτοβιογραφία του *Όνειρο και Πραγματικότητα*, «ότι η ελευθερία γεννά τον πόνο, ενώ η ἄρνηση να είναι κανείς ελεύθερος, ελαττώνει τον πόνο. Η ελευθερία δεν είναι εύκολη, όπως διατείνονται οι εχθροί της και οι συκοφάντες της· η ελευθερία είναι βαρύ φορτίο. Οι άνθρωποι... συχνά απαρνούνται την ελευθερία για να ελαφρύνουν τη μοίρα τους» (σ. 47).

Ο κοπιώδης, θυσιαστικός χαρακτήρας της ελευθερίας είναι το ίδιο προφανές και στη διήγηση του Ντοστογιέφσκι «Το Αφήγημα του Μεγάλου Ιεροεξεταστή» στο έργο του *Οι Άδελφοί Καραμάζοβ*. Ο ιεροεξεταστής μέμφεται τον Χριστό γιατί κατέστησε την ανθρωπότητα ελεύθερη και, επομένως, της επέβαλε έναν πόνο πολύ οξύ για να τον υπομείνει. Εξαιτίας της λύπησης για την ανθρώπινη αγωνία, όπως υποστηρίζει ο ιεροεξεταστής, ο ίδιος και οι συνάδελφοί του έχουν αφαιρέσει το σκληρό αυτό δώρο της ελευθερίας: «Διορθώσαμε τη δουλειά σου», λέει στον Χριστό. Έχει δίκιο. Η ελευθερία είναι πραγματικά ένα

βαρύ φορτίο, όπως κατάλαβε πολύ καλά η Παναγία κάτω από το Σταυρό. Ωστόσο, χωρίς ελευθερία δεν μπορεί να υπάρξει ούτε πραγματικό πρόσωπο ούτε αμοιβαία αγάπη. Αν αρνούμαστε να ασκήσουμε το δώρο της ελευθερίας που ο Θεός μάς προσφέρει, υποβιβάζουμε τους εαυτούς μας σε υπανθρώπους· και αν αρνούμαστε στους άλλους την ελευθερία τους, τους αρνούμαστε το δικαίωμα να είναι άνθρωποι.

Αυτοί είναι μερικοί από τους τρόπους, μέσα από τους οποίους η Θεοτόκος, ο καθρέπτης και το πρότυπό μας, λειτουργεί ως εικόνα της ανθρώπινης ελευθερίας. «Οὐκ εἰμι ἐλεύθερος;» Πράγματι, ο καθένας μας έχει δημιουργηθεί ελεύθερος. Όμως, η ελευθερία δεν είναι μόνο δώρο, αλλά και πρόκληση, έργο το οποίο πρέπει να φέρει κανείς σε πέρας, όπως φανερώνει το παράδειγμα της Θεοτόκου. Η ελευθερία δεν πρέπει απλώς να γίνεται αποδεκτή, αλλά χρειάζεται να ανακαλύπτεται, να μαθαίνεται, να χρησιμοποιείται, να γίνεται αντικείμενο υπεράσπισης – και τελικά να προσφέρεται. Ας ολοκληρώσουμε την αναφορά στον Κίρκεγκωρ, με την οποία ξεκινήσαμε. «Το πιο τρομακτικό πράγμα που παραχωρήθηκε στα ανθρώπινα πρόσωπα είναι η επιλογή, η ελευθερία. Και αν θέλεις να σώσεις την ελευθερία σου και να την κρατήσεις, υπάρχει μόνο ένας τρόπος: εκείνο το ίδιο δευτερόλεπτο να την επιστρέψεις στον Θεό, και μαζί της τον ίδιο σου τον εαυτό». Μόνο με την επιστροφή της ελευθερίας μας στον Θεό –μέσα από τη μετοχή, τη σιωπή και τον πόνο– μπορούμε πραγματικά να γίνουμε ελεύθερα πρόσωπα κατ' εικόνα της Αγίας Τριάδας, με βάση το παράδειγμα της υπερευλογημένης Θεοτόκου.

(Πηγή: Περιοδικό «Βημόθυρο», τόμος 1, Δεκέμβριος 2009, σελ. 45-46)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

1) ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΘΕΙΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Δευτέρα 24 Αυγούστου 2020, Άγιος Νικόλαος Μαρκ/λου 7:00 π.μ.

Τρίτη 25 Αυγούστου 2020, Κοίμηση Θεοτόκου Π. Ράφτη 7:00 π.μ.

Πέμπτη 27 Αυγούστου 2020, Άγιος Νικόλαος Μαρκ/λου 7:00 π.μ.

2) ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΣΤΟ ΠΟΡΤΟ ΡΑΦΤΗ ΔΙΟΡΓΑΝΩΝΕΙ Η ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ

Την Τρίτη 25 Αυγούστου 2020 Όρθρος και Θεία Λειτουργία στις 7:00 π.μ. στον Ι. Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου Πόρτο Ράφτη, που διοργανώνει η Φιλόπτωχος Αδελφότητα. Μετά θα προσφερθεί **κέραςμα** στον προαύλιο χώρο του Ναού.

ΧΑΡ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ & Α. ΚΟΥΜΠΗ, ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟ ΜΕΣΣΟΓΑΙΑΣ Τ.Κ. 19003, ΤΗΛ. / FAX: 22990 40040,

e-mail: ag.nikolaosmark@yahoο.gr, ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΝΑΟΥ: www.agnikolaosmark.gr